

УДК 80:39:821.161.2:821.162.1

DOI 10.35433/2220-4555.25.2026.fil-4

Катерина Климова,доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов
Поліського національного університету,
ORCID: 0000-0003-0566-4044klimov999@gmail.com**Антоніна Плечко,**кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Поліського національного університету.
ORCID: 0000-0002-4739-0750antonia43@ukr.net

ЕТНІЧНА СИМВОЛІКА В ПРОСТОРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Статтю присвячено актуальній проблемі використання етнічних образів-символів у сучасній поезії українських та польських авторів. Зазначено, що символи в художній літературі є відображенням як загальнолюдського світобачення, так і національної картини світу. З огляду на спільне слов'янське коріння та тісні культурні взаємини, у статті поставлено за мету дослідити роль етнічної символіки в системі духовних цінностей українського та польського народів, при цьому матеріалом для аналізу обрано низку поетичних текстів обома мовами. Посилаючись на етнографічні, літературознавчі та мовознавчі джерела, автори статті окреслили декілька традиційних давніх за походженням етнічних символів, використаних у польських та українських текстах: лелека, орел, верба, мак, барвінок, рушник. Слова класифіковано за трьома групами: «Тваринні (пташині) символи», «Рослинні символи», «Культові символи та обереги».

Зазначено, що всі названі символи мають релігійну, міфологічну або фольклорну етимологію. Наведено приклади давніх прислів'їв, приказок, де використано слова-символи, а також з'ясовано, як вони трактуються в контексті української та польської обрядовості, мовної картини світу. Дослідження поетичних текстів засвідчило, що чимало етнічних символів є багатофункціональними: наприклад, лелека, орел, верба, мак позначають широкий спектр узагальнених понять про вірність батьківщині, владу, мужність, гордість, вічність життя, жіночність, зв'язок із Всесвітом, родовід, кохання, ніжність тощо. З огляду на це, порівняльний аналіз авторської інтерпретації етнічних символів у польській та українській поезії показав розмаїття художнього бачення, зумовлене впливом національної культури або власними асоціаціями літераторів. Особливе місце в системі етнічних символів посідає рушник, який є потужним культовим символом в обох народів. Показово, що він сам, будучи символом – полотном-оберегом, поєднує у своєму орнаменті низку символів природи та солярних знаків. Тому

поезії, присвячених рушникові, у літературі чимало. Щодо образу-символу орла в поезіях автори статті зазначають різне трактування, що пов'язано з геральдиком багатьох країн. Окреслено напрям подальшої наукової розвідки, яка стане органічним продовженням цієї статті, – цікавим та актуальним буде дослідження символів війни і миру в українській та польській поезії.

Ключові слова: образи-символи, українська та польська сучасна поезія, тваринна символіка, рослинні символи, культові символи та обереги.

Kateryna Klymowa, Antonina Pleczko. Symbolika etniczna w przestrzeni współczesnej poezji ukraińskiej i polskiej

Artykuł poświęcony jest aktualnemu problemowi wykorzystania obrazów-symboli etnicznych we współczesnej poezji ukraińskich i polskich autorów. Zauważono, że symbole w literaturze pięknej są odbiciem zarówno uniwersalnego światopoglądu, jak i narodowego obrazu świata. Biorąc pod uwagę wspólne słowiańskie korzenie i bliskie powiązania kulturowe, artykuł ma na celu zbadanie roli symboli etnicznych w systemie wartości duchowych narodu ukraińskiego i polskiego, a jako materiał do analizy wybrano szereg tekstów poetyckich w obu językach. Odwołując się do źródeł etnograficznych, literackich i lingwistycznych, autorki artykułu przedstawiły kilka tradycyjnych symboli etnicznych o starożytnym pochodzeniu, używanych w obrębie tekstów polskich oraz ukraińskich: bocian, orzeł, wierzba, mak, barwinek, ręcznik. Słowa te podzielono na trzy grupy: «Symbole zwierzęce (ptasie)», «Symbole roślinne», «Symbole kultowe i amulety». Zauważono, że wszystkie wymienione symbole mają etymologię religijną, mitologiczną lub folklorystyczną. Podano przykłady dawnych przysłów i powiedzeń, w których zastosowano symbole słowne, a także wyjaśniono, jak są one interpretowane w kontekście obrzędowości ukraińskiej i polskiej, językowego obrazu świata. Badania tekstów poetyckich wykazały, że wiele symboli etnicznych ma charakter wielofunkcyjny: na przykład bocian, orzeł, wierzba, mak oznaczają szeroki wachlarz uogólnionych pojęć wierności ojczyźnie, władzy, odwagi, dumy, wieczności życia, żeńskości, związku z Wszechświatem, rodowodem, miłością, czułością itd. W tym kontekście analiza porównawcza interpretacji symboli etnicznych w poezji polskiej i ukraińskiej przez autora wykazała różnorodność wizji artystycznej, uwarunkowanej wpływem kultury narodowej lub własnymi skojarzeniami pisarzy. Szczególne miejsce w systemie symboli etnicznych zajmuje ręcznik, który jest silnym symbolem kultowym dla obu narodów. Znamienne jest, że sam on, będąc symbolem – płótnem-amuletem, łączy w swojej ornamentyce szereg symboli natury i znaków solarnych. Dlatego w literaturze istnieje wiele wierszy poświęconych ręcznikowi. Odnosząc się do symbolu-obrazu orła w poezji, autorki artykułu zwracają uwagę na różne interpretacje, związane z heraldyką wielu krajów. Nakreślono kierunek dalszych badań naukowych, które staną się organiczną kontynuacją niniejszego artykułu – badanie symboli wojny i pokoju w poezji ukraińskiej i polskiej będzie interesujące oraz aktualne.

Słowa kluczowe: *obrazy-symboly, współczesna poezja ukraińska i polska, symbolika zwierzęca, symbole roślinne, symbole kultowe i amulety.*

Kateryna Klymova, Antonina Plechko. Ethnic Symbolism in the Space of Modern Ukrainian and Polish Poetry

This article addresses the topical issue of the use of ethnic symbolic imagery in contemporary Ukrainian and Polish poetry. It proceeds from the premise that symbols in literary texts function as markers of both a universal worldview and a culturally specific national worldview. Given the common Slavic roots and close cultural relations, the article aims to explore the role of ethnic symbols in the system of spiritual values of the Ukrainian and Polish peoples, while a number of poetic texts in both languages were selected as material for analysis. Drawing on ethnographic, literary, and linguistic sources, the authors identify a set of traditional symbols of ancient origin that recur in Ukrainian and Polish poetic discourse, including the stork, eagle, willow, poppy, periwinkle, and ritual towel. The words are classified into three groups: “Animal (bird) symbols”, “Plant symbols”, and “Cult symbols and amulets”. It is emphasized that all of these symbols derive from religious, mythological, or folkloric traditions. The study also incorporates examples from proverbs and sayings in which these symbolic elements appear, elucidating their semantic interpretations within Ukrainian and Polish ritual practices as well as within the broader linguistic worldview. Analysis of the poetic texts demonstrates the polyfunctional nature of many ethnic symbols: for instance, the stork, eagle, willow, and poppy may variously signify loyalty to the homeland, power, courage, pride, the continuity of life, femininity, cosmic interconnectedness, lineage, love, and tenderness. A comparative analysis of authorial interpretations in Ukrainian and Polish poetry reveals a diversity of artistic conceptualizations shaped by national cultural contexts as well as individual associative frameworks. Particular attention is devoted to the ritual towel (rushnyk), which occupies a central place in the symbolic system of both cultures. As a ritual object and protective amulet, it integrates multiple symbolic motifs (especially natural and solar elements) within its ornamentation, a fact reflected in its frequent poetic representation. Finally, the authors outline the direction of future research, suggesting that an investigation of the symbolism of war and peace in Ukrainian and Polish poetry would constitute a logical and relevant continuation of the present study.

Key words: *symbolic imagery, Ukrainian and Polish modern poetry, animal symbolism, plant symbols, cult symbols and amulets.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими й практичними завданнями. «Енциклопедичний словник символів культури України», підкреслюючи універсальність та загальнолюдський характер символу – «людській свідомості притаманна

здатність сприймати світ не тільки в реально-видимих формах, а й через аналогію» [5, с. 738], – трактує його як «умовне позначення якогось предмета, поняття, явища, процесу, художній образ, який відбиває певну думку, ідею, почуття <...>», як «одну з могутніх підвалин національної культури» [5, с. 738]. Оскільки символізм притаманний мистецтву загалом, художня література як вид мистецтва відображає через образи-символи як загальнолюдську систему цінностей, так і систему матеріальних і духовних цінностей кожного етносу.

Українців і поляків пов'язує слов'янське коріння, географічне сусідство, історія, релігійна спадщина, глибокі культурні взаємини. Неоціненним внеском у розвиток слов'янської філології є спільні наукові проекти, взаємна зацікавленість дослідників фольклорною спадщиною та творами художньої літератури обох народів.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Тематика сучасних наукових студій багатовекторна. Зокрема, проблемі українсько-польських контактів на етногенетичному та мовному рівнях присвячено статтю Г. Півторака [16]; про особливості українського та польського поетичного дискурсу XVI–XVII ст. йдеться в науковій розвідці В. Денисюка [4]. Внеском у дослідження сучасної польської поезії є хрестоматія О. Анненкової [1]; міфам і символіці в етнічній культурі українців присвячено праці П. Чернеги [24]; символіку дерев польській та українській фразеології досліджують А. Смерчко, І. Будз, Д. Кочмар [23]; мовні образи-символи квітів у польській культурі та літературі – Л. Непоп-Айдачич [14].

Попри розмаїття етнографічних, мовознавчих та літературознавчих праць, констатуємо відсутність окремих філологічних розвідок з проблеми використання етнічних образів-символів у поетичних творах українських та польських авторів. Зазначене вище зумовлює **актуальність** цього дослідження.

Формулювання мети та завдань. Мета наукової розвідки – на прикладах поетичних творів українських та польських авторів підкреслити роль образів-символів у відображенні духовних цінностей обох народів, їх спільних та відмінних національних традицій. *Завданнями*, підпорядкованими меті, є: 1) виокремлення в масиві сучасних віршованих текстів, обраних для аналізу, традиційних етнічних символів української та польської культур; 2) з'ясування етимології тваринної (пташиної), рослинної та культової символіки; 3) порівняльний аналіз авторської інтерпретації етнічних символів у польській та українській поезії.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як художні засоби мови, *символи* є словами або словосполученнями, у яких закладене приховане порівняння; вони є глибоко укоріненими в культурі народу, мають релігійне (природні символи, що є частиною релігійного культу), міфологічне або фольклорне походження. Нерідко символи утворюються на

основі метафори. Підкреслюючи давню історію символу, що виражається в постійності значень та асоціацій, здатних зберігатися та оновлюватися, С. Радецька та В. Балабух слушно зазначають: «Перенесення значення, на якому базується символ, не залежить від індивідуально-авторського мислення, воно не є «одноразовим», а навпаки характеризується тривалістю існування, стабільністю, наявністю «історії» [21, с. 77].

Зазначимо, що основним критерієм відбору текстів для аналізу визначено частотний (вибір етнічних символів, які трапляються у віршах найчастіше); окрім того, досліджувалися матеріали як друкованих поетичних збірок, так і джерел, розміщених у вільному доступі в інтернеті.

Аналіз текстів сучасних поетичних творів (33 найменування) українських та польських авторів (31 персоналія) дозволив окреслити окремі давні етнічно марковані образи-символи (тваринні, рослинні та культові), спільні для обох народів, які на сьогодні не втратили своєї актуальності:

1. **Тваринні символи (птахи).** Дослідження *пташиної символіки* привертає увагу літературознавців, мовознавців, істориків, геральдистів, етнографів та інших науковців. Із лінгвістичного та літературознавчого поглядів доцільно розглянути концепти *лелека* і *орел* як потужні етнічні маркери, що символізують у поетичних творах любов до батьківщини, гідність, духовні цінності українського та польського народів.

Лелека (асоціюється із богинею Зорею) є символом щастя й поваги в родині, любові до Батьківщини, рідної домівки. Це відомий персонаж індоевропейської міфології – назва священного птаха, пов'язана із давньоукраїнським племенем лелегів. Про особливий статус лелек свідчать, наприклад, заборона знищувати їх гнізда (горе в родині); фразеологізм «*лелека приніс*» – про народження дитини; радісне очікування лелек, які навіть під час війни повертаються до рідної домівки навесні з теплих країн: *Летять понад Вічність лелеки Крізь наші тривоги й роки* (Г. Ліщенко) [12]; *Стоять мости над мертвими річками. Лелека зробить декілька кругів. Очерети із чорними свічками ідуть уздовж колишніх берегів* (Л. Костенко) [10]. Аналізуючи символи в поезіях Богдана Томенчука (н-д, «*небо моє у лелек на крилі*» та ін.), В. Устінов слушно зазначає, що всі вони загалом створюють образ України [25, с. 67].

Зображення лелеки (bosian) є на гербах низки адміністративних одиниць України та Польщі – зокрема Кропивницького, Звягеля, Буська (зараз Львівська область, до 1939 року місто було в складі Польщі), гмін Кавенчин (Kawęczyn), Дружбице (Družbice). Уважають, що в Польщі знаходиться найбільша у світі популяція білих лелек. Польська мовознавиця Е. Масловська (Ewa Masłowska), досліджуючи національні та міжнаціональні виміри пташиної символіки душі, розкриває культурологічне сприйняття птаха як посередника між небом і землею. Крізь призму польської традиційної культури на загальнослов'янському тлі авторка аналізує уявлення про людську душу як крилату істоту на прикладі

міфічних, символічних образів голуба, лелеки, ластівки, зозулі, крука та інших птахів [41]. Дослідниця простежує еволюцію образу лелеки від давньоєгипетської, грецької та римської античності до сучасних польських вірувань і підкреслює, що в польській народній культурі, як і в більшості слов'янських традицій, лелека постає божественним, святим і добрим птахом, символізуючи душу, яка спокутує гріх непослуху [41, с. 187–188]. Науковиця Д. Кульчицька (Dorota Kulczycka), детально вивчивши образ лелеки в дитячому фольклорі та художній літературі, акцентує увагу на його багатофункціональності: птах виступає провісником весни, символом любові до батьків, охоронцем оселі й цілих народів. Авторка наголошує на значному масиві паремій (прислів'їв, прикмет) у численних прозових і поетичних творах для дітей, що репрезентують цей образ у польському культурному просторі [38]. М. Баєр (Magdalena Baer) провела ґрунтовне дослідження образу білого лелеки як мовної моделі в контексті мовної картини світу поляків та хорватів. Свої висновки авторка будує на порівняльному аналізі лексичного складу обох мов [30].

Відповідно до завдань цієї розвідки, аналізуючи корпус польських поетичних творів про лелеку (*bocian*, *bociek*), зауважимо, що в польському культурному просторі переважають тексти, орієнтовані на дітей дошкільного та шкільного віку: *Klekse bocian bocianowej w Afruce nad rzeką: – Czas się zbierać do podróży, Do Polski daleko!* / *Клекоче лелека до лелечихи в Африці біля річки: – Час готуватися до подорожі, до Польщі далеко!* (I. Suchorzewska, переклад – Плечко А.) [40]; *Rozłożył skrzydła czarno-białe nad łąką i ogrodem, zwiastuje wiosnę i dni ciepłe, chociaż powiewa chłodem.* / *Він розправив свої чорно-білі крила над лугом і садом, сповіщає про весну та теплі дні, хоча й віє холодом* (H. Świąder, переклад – Плечко А.) [52]; *Pewnego dnia z rana zobaczyłam bociana. Na łące zieloniutkiej stał na jednej nodze cieniutkiej* / *Одного ранку я побачила лелеку. На зеленій галявині він стояв на одній тонкій нозі* (A. Łatyńska, переклад – Плечко А.) [40]; *Na ziemi podlaskiej szumią bujne puszcze I rwące strumienie niepokornie pluszczą* / *На łąkach złociście plenią się pawłocie* / *Вśród których żab szuka laskonogi bociek* / *У Підляській землі шумлять пишні ліси I зухвало плескаються струмки, На луках цвітуть золотарики, Серед яких тонконогий лелека шукає жаб* (J. M. Dzień, переклад – Плечко А.) [52]; *Już od dni kilku ciebie wyglądałam I właśnie dzisiaj, w samo Żwiastowanie, Na łące przy Jabłonce cię ujrzałam, Panie bocianie. Spacerowałeś dostojnie, witając Te same pola i drzewa znajome.* / *Оне на тебе од давна чекаją, Są twoim domem / Я шукала тебе вже кілька днів I саме сьогодні, у день Благовіщення, На лузі біля Яблуні побачила тебе, Пане лелеко. Ти велично прогулювався, вітаючи ті самі поля та знайомі дерева. Вони давно чекають на тебе, вони є твій дім* (U. Krajewska-Szeligowska, переклад – Плечко А.) [52].

Як беззаперечний король птахів, **орел** здавна символізував божественність, силу та велич влади, геній, мужність і перемогу; у християнському трактуванні орел – це символ перемоги добра над злом. Образ орла описано в Біблії та

фольклорі багатьох народів; тлумачення лексеми *орел* є в словниках Памви Беринди, Бориса Грінченка, Івана Огієнка та інших працях. У байках Езопа, Федра, у творах Григорія Сковороди орел наділений могутніми, швидкими крилами і божественною величчю. У геральдиці орла нерідко зображали на щитах і прапорах, на монетах та печатках, на гербах родових і державних (територіальних). Це, наприклад, герби Чернігова, Ополя (Opole, Польща), Гнезна (Gniezno, Польща) тощо. Польський науковець Т. Петрас (Tomasz Pietras) у розвідці «Skąd wzięło się nasze Godło?» зазначає, що орел у польській культурі відомий з XI століття – від часів правління Болеслава I Хороброго. Автор акцентує увагу на розмаїтті гіпотез щодо геральдичного зображення польського символу на давньопольських монетах: чи то орел, беркут, тетерук, чи павич [44]. «Білий орел» на червоному тлі державного герба Польщі нагадує про першу королівську династію. Відомі різні трактування польської символіки орла: частина вчених вважає, що на гербі Польщі можемо спостерігати не орла, а...орлицю. А конкретніше – «орлицю короля Пяста», і саме корона на голові птаха вказує на її королівське походження. Отже, у Польщі найменування «Orzeł Biały» широко поширене як: 1) польське прізвище; 2) журнал, що видавався з 1941 до 2001 року та висвітлював культурне життя польської діаспори; 3) назва селища в Лодзькому воєводстві; 4) назва польської компанії з переробки використаних акумуляторів; 5) найвища державна нагорода Польщі (orden Orła Białego); 6) роман Марціна Пшибилека (Marcin Przybyłek).

Характерно, що в поезії періоду повномасштабної російської агресії образ орла інтерпретується українськими авторами неоднозначно з огляду на те, що зображення цього птаха використовують як дружні країни, так і країна-окупант. Наведемо приклади: *Двоголовий орел над Землею, ще поки кружляє, Зупинитися гонор йому не дає, Тільки пір'я на крилах орел у польоті втрачає, Бо фінансові санкції роблять своє* (М. Ковальчук) [8]; *На скелі сидів орел. Він одвертав свої очі від людства і сонце пером затуляв. Його дратувало мирське безпутство. Він з Богом лише розмовляв* (С. Губерначук) [3]; *Я – Жінка. Я – дужа! Я – неба орлиця. Як жаль, що ти серця чужої є лицар... Синам піднесу я твого пернача. Я жінка, Я – Божого неба орлиця, Запалена Богом... Розсудить нас час...* (Л. Ромен) [22].

Аналізуючи польські вірші, зазначимо, що в них образ орла символізує насамперед велич і захист держави; увагу зосереджено на героїзмі та патріотичних почуттях народу. Наведемо як приклад такі рядки: *Gdzie nie pójdę, gdzie nie spojrzę, W jakie tylko wejść drzwi – Wszędzie nasz herbowy orzeł Na czołowym miejscu tkwi. Błyszczą szpony, świecą pióra, Chciałoby się krzyknąć – Leć! Zwłaszcza nasze liczne biura Lubią mnóstwo orłów mieć... / Куди б я не пішов, куди б я не глянув, У які б двері не ввійшов – Скрізь наш герб-орел Стоїть на видному місці. Кігті блищать, пір'я сяє. Хотілося б крикнути: – Лети! Особливо наші численні офіси, Їм подобається мати багато*

орлів... (A. Waligórski, переклад – Плечко А.) [51]; *Mknie nasz Orzeł nad krainą Od Krakowa aż po Gdańsk. Nie zginęli i nie zginą Póki Isni korony blask. Oko Jego bystro zerka I pilnuje by był spokój. Widzi Polskę, jak jest wielka. Cały kraj nasz ta na oku.* / *Наш Орел ширяє над землею Від Кракова до Гданська. Вони не загинули і не загинуть, доки сяє пишиота корони. Його око пильно дивиться І забезпечує мир. Він бачить Польщу, яка вона велика. Він стежить за всією нашою країною* (M. Dąmbrowski, переклад – Плечко А.) [32]; *Daleko od miasta, cywilizacji, hałasu, problemów, zła Miejsce ciszy, harmonii, spokoju Gdzie chowa się słońce za horyzontem Lekko powiewa chłodny wiatr Orzeł wykonuje ostatni lot Nad czarującymi polami, rzekami Tysiące myśli jednego człowieka Obserwujący od wielu lat Tą wspaniałą wiejską krainę Nie poddaną rządny regułą Który udowadnia nam W życiu są piękne chwile Dla których warto żyć* / *Далеко від міста, цивілізації, шуму, проблем, зла – місце тиши, гармонії та спокою, де сонце сідає за обрії, легко дме прохолодний вітер, орел здійснює свій останній політ над чарівними полями та річками Тисячі думок від однієї людини, спостереження протягом багатьох років цей чудовий сільський край не підпорядкований верховенству закону, що доводить нам: у житті є прекрасні моменти, заради яких варто жити* (Polski Portal Literacki, переклад – Плечко А.) [46].

2. Рослинні символи. Вербя як етнічний символ, священне прадерево, має виразне етнічне забарвлення: у різних народів вона позначає і весняну природу (оскільки розквітає першою), і батьківщину, і жінку-вдову («плакуча верба»), і родючість, ніжність («вербові котики») або мистецьку основу, життєдайну вологу (росте біля водойм, очищаючи воду). Великодня верба об'єднує всі європейські народи – хліборобів, символізуючи Всесвіт. Образ верби фігурує у весняній обрядовості українців – водіння хороводу навколо дівчини, убраної гілочками; закликання весни зробленими з верби свищиками. Пращури вірили в цілющу силу верби – освяченими у вербну неділю гілочками легенько поплескували одне одного, примовляючи: «Не я б'ю, верба б'є, за тиждень Великдень! Будь великий, як верба, а здоровий, як вода, а багатий, як земля!». Таку ж традицію виявляємо й у польській культурі – її детально описав у розвідці «Symbolika wierzby jako drzewa życia i śmierci w Polsce» Я. Добровольський (Jacek Dobrowolski), акцентуючи увагу на тому, що саме дівчата (!) били хлопців у Вербну неділю; окрім того, йдучи з костелу, билися вербою, щоб додати здоров'я, сили і краси (звідси прислів'я – «мазали його вербовою олією»): «*Na wsi polskiej wierzbowymi palmami-różgami dziewczyny (!) biły chłopaków w Niedzielę Palmową, czyli Wierzbową... Idąc do kościoła i z powrotem bito się palmami by dodać zdrowia, siły i urody. Stąd powiedzenie: mazali go wierzbowym olejem*» [34].

Магічна сила верби вочевидь пов'язана з особливостями її деревини – із неї робили колиски і кобзи, кошики, ложки, човни тощо. Попри захоплення вербою, християни вважали її також «проклятим деревом» – за Біблією, саме з верби було зроблено цвяхи для хреста, на якому розп'яли Ісуса. Подібне

трактування верби є і в польській культурі, але дещо в іншій інтерпретації – поляки сприймали старі верби як помешкання водяних демонів, диявола та його матері, особливо такими місцями вважалися трухляві та випалені блискавкою дерева. Ховатися під такою вербою під час бурі небезпечно, оскільки Бог може вдарити в неї блискавкою, щоб поцілити в диявола, який сидить у дереві: «*Wierzono u nas, że w starych wierzbach mieszkają demony wodne, diabeł i jego matka, a nawet babka... Szczególnie wierzby wypalone piorunem lub spróchniałe uchodziły za ich siedzibę. Uważano, że chowanie się pod wierzba w czasie burzy jest niebezpieczne, bowiem Bóg miał bić piorunami w ukrywającego się tam diabła*» [34]. У Польщі в перший місяць весни (21 березня) відзначають День Верби (Dzień Wierzby), у християнській традиції Польщі вербові гілки, освячені в Пальмову (в українців – Вербну) неділю, символізують воскресіння, життя і чистоту, є оберегом від вогню та блискавки.

Відтак любов і великий сум, поєднані в рослинному символі верби, знайшли відображення в українській та польській поезії (Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, Леонід Глібов, Василь Симоненко, Ліна Костенко, Юрій Рибчинський, Себастьян Фабіан Кленович, Казимир Лясковський, Теофіль Ленартович, Марія Ясножевська-Павліковська та ін.). Інтерес поляків до верби закарбувався у фразеологізмах: *Obiecywać gruszki na wierzbie* / Обіцяти груші на вербі (щось нереальне, нездійсненне); *Gdzie wierzba, tam woda* / Де верба, там вода; *Wierzbowe ucho* / Вербове вухо (верба чує таємниці, яку не довіряють людині, але довіряють дереву). Сучасні українські автори, зберігаючи давнє етнічне тлумачення символу верби, наповнюють його новим актуальним змістом: *Гілочка вербова сповістить про свято – Вхід Божого сина у Єрусалим. Скоро буде вбито, його розп'ято Ворогом бездушним, очерствілим, злим... Теплі і тоненькі гілочки вербові. В котиках пухнастих пахоці весни. Несіть до душі нам хвилини чудові Без страждань, без горя, без тривоги й війни* (О. Козак) [9]; *Щось тихо вечір шепотів вербі: – Не йди, не йди, не йди, минуть дощі, Солоні сльози річка віднесе, Усе мине, усе мине, не все...* (І. Паламарчук. Не йди) [15]. Стали улюбленими піснями вірші про вербу, як-от: *Молода печаль, котики вербові У твоїх очах, у моєму слові. Ти скажи, промов ніжними устами, Може, це любов ходить поміж нами?* (В. Крищенко. Котики вербові. Пісня (композитор О. Злотник) увійшла до репертуару тріо Мареничів); *Гойдається човен на тихому плесі, До нього схилилась плакуча верба. Застріяна в долю, летить в піднебесі Та душу цюмомити стискає журба* (В. Ланевич. Плакуча верба). Сьогодні, коли верби та інші дерева зникають із польських доріг під впливом меліорації та бетону, поетичне слово стає для них чи не єдиним прихистком. У поезіях ХХІ століття верба постає символом пам'яті, дружби, суму тощо, сучасні автори нерідко публікують свої твори на літературних порталах та в соціальних мережах, свідомо залишаючись інкогніто: *Drogą do lasu taką znajomą idę na spacer. Wierzby rosochate z miejscami na schowek jakby mnie poznały drgają gałązkami. «Rozszumiały się*

*wierzby płaczące» – tak ojciec pewnie z frontowymi kolegami witał wolność wtedy...Las został wycięty, ojca dawno nie ma. A **wierzby** jak strachy stoją na tej drodze, relikт skamieniały / Знайомою стежкою до лісу йду на прогулянку. Гіллясті **верби** з місцями для сховку ніби впізнали мене, тремтять своїми гілками. «За шуміли плакучі **верби**» – так, мабуть, тоді зустрівач свободу мій батько та його фронтові друзі... Ліс вирубали, батька давно немає. А **верби** стоять, як опудало, на цій дорозі, скам'янілий релікт (Autor nieznany, переклад – Плечко А.) [29]; **Wierzbo** płacząca przy drodze Mój przyjacielu jedyny Rozumiesz me smutki i łkania w ten dzień pochmurny W ramiona swoje przygarniasz przytulasz suchymi konary... / **Верба** плаче на узбіччі, Мій друже єдиний, Ти розумієш мої смutki і стогони в день похмурий, У своїх обіймах ти тримаєш, ти обіймаєш сухі гілки... (T. Radzikowski, переклад – Плечко А.) [47]; Widzę dziś wiele płaczących **wierzb** Nie dostrzegalem dotąd tych drzew Teraz dokoła płacze ich las W kropłach ich łez... / Я бачу сьогодні багато плакучих **верб**, Не помічав раніше цих дерев, Тепер навколо плаче їхній ліс У краплях їхніх сліз... (W Antoine, переклад – Плечко А.) [27]; Szemrze **wierzba** zielona plecie gałązek warkocze jej towa wiatrem niesiona szumem nad stawem się toczy i nijak ją zatrzymać... / Шелестить зелена **верба**, сплітаючи коси з гілочок, її мова, що несеться вітром над ставком, несеться шелестом і немає можливості її зупинити... (B. Góralczyk, переклад – Плечко А.) [36].*

Мак – символ безмежного зіркового Всесвіту (множинні макові зерна в різдвяній ритуальній куті), сну (заспокійливі властивості рослини), смерті, крові Ісуса Христа, безневинно пролитої в ім'я людей (червоний колір квітки); ця рослина є оберегом від нечисті (польовий мак). В античній міфології із маком пов'язані оповіді про богинь Афродіту, Геру, Цереру, про юнака Мікона, перетвореного на червону квітку. Мак освячують на Медовий Спас (Маковія). «Маківкою» називають плід маку, маленький купол (баню) церкви, верхню частину голови. Похідними також є слова: «макітра» (означає глиняний посуд для розтирання маку – переносне значення від цього слова – «голова»), «макогін» – пристрій для перетирання маку (фразеологізм *облизати макогона* означає поразку, наприклад, відмову під час сватання). Взагалі українська фразеологія містить чимало усталених словосполучень, народних прислів'їв та приказок, пов'язаних із маком як символом: *нема цвіту, світлішого над маківку, нема роду, ріднішого над матінку; пропав мій вік, як маків цвіт; червоний, як мак; не вродив мак, перебудемо й так; дівка гарна, як маківка* та ін.

Дослідивши етнокультурні витоки символічного наповнення художнього образу маку в текстах творів М. Вінграновського, Н. Кириленко і К. Радченко зазначають, що «флора в українській літературі дає можливість глибше осягнути національний міфосвіт, зазирнути у підвалини колективної свідомості українського народу» [7, с. 320]. Цей висновок сприймаємо як узагальнений у контексті проблеми нашої наукової розвідки.

Мак є потужним засобом формування підтексту та вираження емоцій у сучасній поезії, особливо років війни в Україні: *Сьогодні плачуть янголи у домі, На стежці від зорі хтось сіє маки, І йде поволі України доля, Щоб сина пом'янути, поховати. Схилилась у журбі стара калина, Шепоче вітер: я буду чекати, Краплина впала в землю, скам'яніла, Не дай нікому, Боже, цього знати* (І. Паламарчук. Плачуть янголи) [15]. *Червоні маки – спогади війни. Кривавий – колір зраненого серця. Розквітнуть в полі стомлені сини, І знов душа журбою обізветься* (О. Проніна) [20].

Маки популярні як в Україні, так і у Польщі – їх часто можна побачити на сільських полях, клумбах, квіткових луках, у садах та міських парках. Польська традиція наділяє мак багатогранною символікою – це сон, пам'ять про померлих, минуле, звивистий шлях та відродження. У свідомості сучасних поляків червоні маки – насамперед символ крові польських захисників, які загинули в битві під Монте-Кассіно (Італія, травень 1944 року). Цей образ став безсмертним завдяки популярній пісні Фелікса Конарського «Czerwone **maki** na Monte Cassino». І в українській мові, і польській маємо численні польські приказки та прислів'я, пов'язані з семою «мак»: *dobrali się jak w korci maku / вони ладнали як маки у горнятку; ludzi jak maku, a roboty ani znaku / людей як маку, а роботи жодної ознаки; cisza jak makiem zasiał / тиша, хоч мак сіяти (тихо, хоч мак сії); dziewczyna kwitnie jak makówka / дівчина квітне як маківка (розквітає); wygląda jak Kozak z maku / визирає як козак з маку; zrobić kogo w drobny mak / стерти (перемолоти) в дрібний мак; figa z makiem kotu / дулю з маком.*

У розвідці «Delikatny i pospolity jak mak» дослідник Г. Табаш (Grzegorz Tabasz) звертає увагу на особливості розповсюдження маку: на зернових полях «тріаду» перших бур'янів зазвичай склали кукуль, волошки та дикий мак. Автор аналізує історію поширення цієї рослини та її символіку як «квітки місця історичних битв» на прикладі Монте-Кассіно: *Земля, зорана тисячами снарядів з весни, розквітла в кінці битви величезними полями червоного маку* [50]. Сучасні польські поети звертаються до образу маку у віршах як символу пам'яті: *Мамо, tak lubiłaś kwiaty – polne maki i bławatki, Nazbierałam wczesnym rankiem, bo dziś przecież Święto Matki.../ Мамо, ти так любила квіти – Польові маки та волошки. Я їх рано-вранці збирала, бо сьогодні День Матері* (J. Redmann, переклад – Плечко А.) [49]; *Czerwone kwiaty płoną przeszłością, czerwienią swą romantyków uwodzą, to polskie maki co krzyczą miłością, czerwone maki z wiejskopólną urodą. <...> Czerwone maki symbolem są szlachectwa naszych żołnierzy, bohaterów śmierci i na wzgórzach Monte Cassino świadectwem, jak wdzięczność sojuszników zdrada niweczy.../ Червоні квіти горять минулим, їхня червоність спокушає романтиків. Це польські маки, що кричать про кохання, червоні маки з сільською вродою. <...> Червоні маки є символом благородства наших солдатів, героїв смерті і на пагорбах Монте-Кассіно свідченням того, як вдячність союзників руйнується зрадою* (Eugmar, переклад – Плечко А.) [35]; *Chyba wiem co począł pierwszy poeta I jak on tak w duszę zasieje. <...> Во*

wie, że zniknienie **maku** dojrzałej **makówki** Podyktuje Twojej duszy rozwój prawidłowy A kiedyś na nowo kwitnąc będą delikatne **maki** I ten odcień tajemnicy kolorowy / Здається, я знаю, з чого почав перший поет І як він сіє мак у твою душу. <...> Бо знає, що зникнення стиглого макового зернятка Визначає правильний розвиток твоєї душі. І колось ніжні маки знову завітнуть І той барвистий відтінок таємниці (G. Kulesza, переклад – Плечко А.) [39]; *Mat jeszcze swoją polną ścieżkę, gdzie mnie nasycza śpiew skowronka. Gdzie pachną maki, kwitną trawy, gdzie się przymila mała biedronka. Cisza jak makiem zasiał i maczkiem, w głowie się piszą najprostsze słowa / У мене ще є своя польова стежка, де мене насичує пісня жайворонка. Де пахнуть маки, квітнуть трави, де підлецується маленьке сонечко. Тиша, ніби засіяна маком та маковими зернятками, найпростіші слова, написані в моїй голові* (V. Arvensis, переклад – Плечко А.) [28].

Із давніх-давен європейцям відома також вічнозелена рослина – **барвінок**. Поляки називають цю квітку **barwinek, barwin, lubistek**. Вона символізує прихід весни (поряд із проліском, наприклад) та невмирущість, оскільки лісова рослина має цупке листя, витривале в спеку й холоди. Про ці ознаки йдеться, зокрема, у сучасній українській та польській поезії: *Недавно ще гула метелиця, Іще лежить в низинах сніг, А вже барвінку листя стелеться Зеленим килимом до ніг. Воно під снігом і під кригою Всю зиму зелень берегло І перше стрінуло з відлигою Весняне сонце і тепло. Із перемогою і славою Весна з'являється на світ. І квітне радістю яскравою Барвінковий зірчастий цвіт* (Н. Забіла) [6]; *Heros wiosenny przepustkę cieniowi daje zwarty w łany świetnie kwitnie. Mrozu się nie boi łzami nieba błyszczą ma słońce w dłoni i kielich pięciodzielny. Trwały jak dzieło w sztuce życia niczym zwierciadło wiosnę odbija. Płożące się pędy zdeponowane w czasie wiją bukiety dla Ciebie w lesie/ Весняний герой пропускає тіль, у густих полях пишно цвіте. Не боїться морозу, він сяє сльозами з неба, він має сонце в долоні та п'ятипелюсткову чашечку. Стійкий як витвір життя, як дзеркало, він відображає весну. Повзучі пагони, відкладені в часі, сплітають для тебе букети в лісі* (A. Baltissen, переклад – Плечко А.) [31]. У Польщі та в Україні барвінок вистилає зелені килими з ніжними небесними квітками на кладовищах, у міських парках, скверах і просто в лісах – назва улюбленої рослини нерідко трапляється з-поміж топонімів – найменувань сіл, містечок, районів, урочищ в Житомирській, Волинській, Херсонській, Закарпатській та інших областях України; найменування **Barwinek** має село в Низьких Бескидах у Підкарпатському воєводстві. У польському фольклорі та художній літературі образ барвінку використовували як метафору для вираження ніжних почуттів та підкреслення стійких міцних стосунків. В українській народній пісні «Несе Галя воду» символ барвінку «вплітається» у взаємини закоханих: «Стелися, **барвінку**, Буду поливати. Вернися, Іванку, Буду шанувати. Скільки не стелився – Ти не поливала, Скільки не вертався. Ти

не шанувала». Як символ чистоти та щастя барвінок слов'яни додавали до весільної випічки та вплітали у вінки нареченої.

У народній культурі поляків ця квітка вважається символом невинності, вічності, безсмертя – саме тому її висаджують на кладовищах як знак надії на вічне життя. Предки вірили, що барвінок на могилах поєднує живих із померлими родичами. Згодом цю нев'янучу рослину почали використовувати як символ вічності в родинній обрядовості – під час хрещення немовляти ним прикрашали свічку. Здавна барвінок був невід'ємним елементом великодніх урочистостей у Польщі, так само, як і в інших європейських країнах. Ним і сьогодні прикрашають великодні кошики, святкові страви та традиційні «пальми» (в українців – вербу) на Wielkanoc. Оскільки барвінок символізує життєву силу та відродження, він ідеально доповнює християнську символіку воскресіння. У польській традиції існує звичай фарбувати крашанки барвінковим листям, завдяки чому яйця набувають ніжного зеленого кольору. Сучасні польські поети оспівують барвінок у поезіях як символ пам'яті та вічного життя померлих, як знак весни та Великодня: *Ja ciagle Kocham bukowe lasy maszty jodel rozpartew szklanej kuli nieba chodzę pośród kretowisk ludzkich podnoszę zdeptane barwinki. Ten niebieskooki kwiatek niemowlęciem wyrasta z mogiły pradziadów.* / Я все ще люблю букові ліси, ялицеві щогли розкинулися у склянній кулі неба, я ходжу серед людських кротовин, я збираю потоптані барвінки. Ця блакитноока квітка росте, мов немовля, з могили своїх прадідів. (W. Graban, переклад – Плечко А.) [37]; *Święta, Święta Wielkanocne Jak wesolo, jak radośnie... A w koszyczku, na święcone Jajka równo ułożone... Jest baranek z chorągiewką, żółty kurczaczek ze wstążeczką. I barwinek jest zielony W świeże kwiatki ustrojone.* / Свято, свято Великодня, Як весело, як радісно... А в кошику акуратно складені освячені яйця... Є ягня з прапорцем, Жовте курча зі стрічкою. І барвінок зелений, прикрашений свіжими квітами (Autor nieznanu, переклад – Плечко А.) [29].

Розростаючись на всі чотири сторони світу, рослина візуально нагадує хрест; барвінок за традицією вплітали в поховальні вінки, які ставили під хрестами на могилах, – із цим, на думку етнографів та мовознавців, пов'язаний епітет *хрещатий барвінок*. Словосполучення увійшло як символ в авторську українську поезію. Продовжили традиції Т. Шевченка («Барвінок цвів і зеленів»), Лесі Українки (пісня «Барвіночку мій хрещатий» – уривок із поеми «Русалка») сучасні українські поети, наприклад, Лариса Ліщук: *В хрещатий барвінок Небо упало, Розбилось на друзки І квітами стало. <...> Рости, мій барвінку, Рости, розквітай І цвітом хрещатим Весь світ прикрашай* (Л. Ліщук) [13].

У поезії періоду війни в Україні барвінок символізує опір ворогові, батьківський дім, урятовані життя: *Ще сніг летить, ще вітер свище. Зацвів барвінок і нарцис. Під Києвом скрізь попелище. Над селами ракети свист* (Г. Потопляк) [19]; *Я вам дякую, друзі, за ранок і вечір, За барвінок хрещатий*

у нашій саду. І за ваші серця, ваші руки і плечі, Що прогнали із долі моєї біду. <...> Вічний світ і надалі продовжує жити, На хвилину чи мить не спинити буття. Я вам дякую, друзі, за сплачене мито, За врятоване вами страждене життя (Н. Виноградська) [2].

3. Культові символи та обереги. Сьогодні вишивка органічно вплітається і в повсякдення, і в урочисті події: ми бачимо її на одязі та взутті, постільній білизні, скатертинах, гардинах, рушниках, сумках. Здавна вишивку сприймали як яскравий прояв народної творчості, поряд із різними видами мистецтва. Етнічний орнамент віддзеркалює особливості духовного та матеріального життя народу, нерозривно пов'язаного з природою, яка стала основою для візерунків. Навколишній світ та неповторні квіткові мотиви дарували вишивальницям натхнення не лише для вибору форм, а й для створення унікальних кольорових поєднань. Мистецтвом вишивання володіли майже всі жінки в кожному селі. Дівчат привчали до голки змалечку, адже вони мали дбати про вбрання не лише для себе, а й для чоловіків своєї родини. Нерідко вишивка ставала джерелом заробітку. Наприклад, у польському національному костюмі традиційно прикрашали лляні сорочки, фартухи, жіночі головні убори (хустки чи чепчики). Вишивали здебільшого хрестиком або гладдю, віддаючи перевагу червоним, червоно-чорним або синьо-чорним поєднанням кольорів. І в українській, і в польській традиціях панівними є геометричні та рослинні мотиви. Особливе місце серед них посідає «дерево життя» із характерними загнутими вгору гілками – символ нескінченності роду. Проте польський орнамент має свої етнічні особливості: у ньому рослинні мотиви помітно переважають над геометричними. Найчастіше трапляються квіткові композиції вишивки, що вражають своєю різноманітністю: квіти (маки, троянди, волошки, братки, жоржини, ромашки, гвоздики та інші); дари природи (ягоди, золотисті колоски пшениці, грона винограду); лісові мотиви (плоди ліщини, жолуді): *Biały ręcznik, bielusienki, śmiga igła u mateńki Czerwona niteczka Jak serdecznej krwi Kropeczka Gwiazd ośmiornamiennych szereg A w każdej życzenie...Na miłość, na życie Na dobre pożycie, Biały ręcznik haftowany Marzeniami, intencjami* / Білий рушник, найбільший, голка летить у матері, Червона нитка Як цятка сердечної крові. Ряд восьмикутних зірок, і в кожній побажання <...> Кохання, життя, на добре життя, Білий рушник, вишитий мріями, намірами (Z. Piłsiewicz, переклад – Плечко А.) [45]. Сучасні митці намагаються зберегти польську вишивку, тому видають книги та ілюстровані альманахи: А. Dębowska «Wzornik tradycyjnych haftów i koronek ręcznika ludowego: haft krzyżykowy», Е. Milerska «Haft na żywotku cieszyńskim» [33; 42], збирають колекції вишивок у музеях в етнографічних відділах, наприклад, Muzeum Podlaskie w Białymstoku, Muzeum Etnograficzne w Krakowie.

Важливим елементом побутової традиції є **рушник**, що здавна посідав чільне місце в системі родинних та календарних обрядів. Як у всіх частинах

України, рушник у поляків – не лише предмет побуту, а й потужний оберіг: він супроводжує людину від народження до останньої межі як обов'язковий атрибут хрестин, весіль та поминальних обрядів – це відображено в текстах сучасної поезії обох народів: *Każda nitka lniana Ze słońcem splatana Z zapachem wiatru i wody Z kwiatem niezwyklej urody. Płyń, płyń modra wodo, Nieś opowieść moją... Stażeli na ręczniku! Tacy piękni i młodzi, W cerkiewnych świec Zapachu W blasku świętej ikony, Ręczniku, ręczniku, Daj im miłość i siłę Niech wypełnią puste pole Dobrym życiem... Niech zakwilią im pisklęta I pole obrodzi Ludzka wdzięczność ich otacza A miłość... nie szkodzi... / Кожна ляна нитка, виткана сонцем З ароматом вітру та води З квіткою надзвичайної краси. Течи, течи, блакитна водо, Неси мою історію... Вони стояли на рушнику! Такі красиві та молоді, В ароматі церковних свічок, У сяйві святої ікони, Рушник, рушник, Дай їм любові та сили Нехай вони наповнять порожнє поле Гарним життям... Нехай їм пташенята цвірінькають, І поле родить, Людська вдячність оточує їх І любов... не має значення... (Z. Piłsiewicz) [45]; Привабливість, гостинність свого краю Живе на мальовничих **рушниках**, Ним в давнину і зараз прикрашають Весільний хліб на батьківських руках. Із **рушником** в дорогу проводжають. Це символ і родинний оберіг. Його з любов'ю завжди вишивають, Щоб добрий спогад в серці нам беріг (О. Криницька) [11].*

Вишиті рушники досі використовують для оздоблення будинку, ними застеляють святкові столи, дарують найповажнішим гостям, прикрашають ікони. В українських весільних обрядових піснях нерідко йдеться про рушники, якими дівчина пов'язує сватів на знак згоди на шлюб, наприклад: «Ой чи мені **рушнички** давати, А чи мені іншого шукати?» Перед нареченими батьки розстеляють рушник із написом «На щастя, на долю» – і вони стають на нього, що символізує початок подружнього шляху.

У багатьох регіонах Польщі побутує традиція передавати вишиті полотна в спадок нащадкам, зберігаючи в орнаментах пам'ять родоводу: *Płyń, płyń modra wodo, Nieś opowieść moją... Ileż to już lat...? stare ręce kobiety przesuwiają biały ręcznik zgarbiona niczym wierzba przy płocie uśmiecha się wciąż młodymi oczami... Wyniosłam go na słońce, Niech opowiada historie tym kwiatom na łące Tym grządkom i bruzdom I tym małym dziewczynkom, Tym moim... .prawnuczkom. / Течи, течи, блакитна водо, неси мою історію... скільки років минуло? Старі руки жінки перебирають білий **рушник**, згорблена, як верба біля паркану, вона посміхається ще молодими очима... Я винесла його на сонце, Нехай розповідає історії Цим квітам на лузі, Цим грядкам і борознам І цим маленьким дівчаткам, цим моїм... правнучкам (Z. Piłsiewicz, переклад – Плечко А.) [45]. Всесвітньовідома «Пісня про рушник» Андрія Малишка, покладена на музику Платоном Майбородою у 1959 році, стала своєрідною «візитівкою» української духовності та народних традицій.*

Характерні для різних областей техніки вишивання, кольори ниток та орнаментика свідчать про етнічне розмаїття, багатство культурних традицій.

Сьогодні, як у давнину, українські та польські вишивальниці використовують різноманітні тканини: домоткане полотно, льон, батист, канву, сатин, шовк. Проте перевагу надають саме лляному полотну, оскільки здавна його вважали особливим, здатним захищати від зла та приносити удачу: «*Len jest taką specjalną tkaniną, która ma za zadanie chronić przed złem, osłaniać, ma przynieść szczęście. Zapobiec czemuś i powstrzymać*» [48]. Вишитий рушник як символ є містком між земним світом та духовним, стежкою, що поєднує минуле і майбутнє. Вишита на ньому рослинна та геометрична (найдавніша) орнаментика – це не просто прикраса, а побажання добробуту, здоров'я та процвітання всій родині: *Płyń, płyń modra wodo, Nieś opowieść moją... O życiu, o pracy O miłości i śmierci O radości i szczęściu I tych chwilach z pamięci Których nie chcę pamiętać... Bo to wszystko Porządek... Boski zamiar tak złożył Jak tą nitkę czerwoną Z tą czarną przelożył... / Течу, течу, блакитна водо, неси мою історію... Про життя, про працю, Про кохання і смерть, про радість, і щастя, І ті моменти з пам'яті, Які я не хочу згадувати... Бо це все Порядок... Божественний задум склав це до купи, Як він поєднав цю червону нитку З цією чорною... (Z. Piłsiewicz, переклад – Плечко А.) [45].*

В українській та польській дитячій літературі образ-символ рушника має потужний виховний зміст: *Вишиваю рушничок, ось – калина, ось – мачок, Ілисточки зелененькі Батіжком біжать рівеньким. Незабудки сині-сині, Так, як небо в Україні. Мабуть, досить, мабуть, все – Хай красу у світ несе (Ю. Хандожинська) [26]; Вся у білих рушниках, наша хата – ніби птах. Мчить вона через віки, диво-крила – рушники. Вишивала їх бабуся, вишивала їх матуся... Я теж птаху помагаю – рушничок свій вишиваю (Н. Поклад) [17]; W tym pokoju, tuż przy ścianie, Jest centralne ogrzewanie. Dnia pewnego, zimowego, Stało się z nim coś dziwnego. Kaloryfer bardzo stary, Zaczął puszczać klęby pary... Trzeba wziąć się za leczenie... Mokry ręcznik położymy, Trochę ciebie tym schłodzimy. Ale kompres nie pomaga, Kaloryfer dalej biada. – Ledwo ściany już się trzymam, Ja tak dłużej nie wytrzymam! Ta gorączka coś nie znika, Trzeba wezwać hydraulika / У моїй кімнаті прямо біля стіни Є центральне опалення. Одного зимового дня З ним сталося щось дивне. Радіатор дуже старий, З нього почали валити клуби пари... Треба братися за лікування... Ми накладемо на тебе мокрий рушник, ми трохи охолодимо тебе ним. Але компрес не допомагає, радіатор скиглить. – Я вже ледве тримаюся на стіні, Більше не можу цього терпіти! Ця температура не минає, Потрібно викликати сантехніка (Н. Niewiadomska, переклад – Плечко А.) [43].*

Поезія відображає сподівання народу через низку символічних художніх образів, з-поміж яких вишитий рушник як культовий символ посідає одне з центральних місць. Це зумовлено насамперед поєднанням в його орнаменті давніх слов'янських символів природи (тваринних і рослинних), солярних знаків, які разом із основою-полотном роблять рушник потужним оберегом у скрутні часи. У вірші сучасної української поетеси Г. Потопляк знаходимо

рядки: *Постелю рушники від порога до рогу. До полів з чебрецю, до ярів з дерези. Буду ниву орать і чекать Перемогу У вінку із квіток і роси, як сльози. Буду схід вишивать тільки жовтим і синім. Буду захід мастить у червоні тони. Буду стежки топтать по своїй Україні. Повертайтеся живими, наші рідні сини. Йдіть по тих рушниках, що ще пахнуть хлібами. І ступайте по них, як весна по траві. Ми прослаavimo вас і віршами й піснями. Вас чекає зима, повертайтеся живі* (Г. Потопляк) [18].

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми.

Дослідження текстів поетичних творів сучасних українських та польських авторів дозволило виокремити традиційні етнічні символи, які трапляються в культурах обох народів, як-от: пташині (*лелека, орел*), рослинні (*верба, мак, барвінок*), культові символи та обереги (*рушник*). Установлено етнографічні засади названих символів, які полягають у системі давніх родинних та календарних обрядів. Здійснений порівняльний аналіз авторських текстів засвідчив різноманітну художню інтерпретацію однакових символів. Зазначене вище підтверджує вирішення поставлених завдань і досягнення сформульованої мети дослідження.

Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на дослідження символів війни і миру у творах сучасних українських та польських поетів.

Список використаних джерел та літератури

1. Анненкова О. С. Сучасна польська поезія. Хрестоматія / упорядник О. С. Анненкова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 197 с.
2. Виноградська Н. Я вам дякую, друзі. URL: <https://maysterni.com/publication.php?id=154688> (дата звернення: 04.02.2026).
3. Губерначук С. Вірші українською. Орел. URL: <https://virshi.org.ua/orel> (дата звернення: 03.02.2026).
4. Денисюк В. Етнімікон української та польської поезії XVI–XVII ст. *Українська полоністика*. 2022. Вип. 20. С. 18–33. URL: <https://doi.org/10.35433/2220-4555.20.2022.fil-3> (дата звернення: 05.02.2026).
5. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гаврищенко В. М., 2015. 912 с.
6. Забіла Н. Барвінок. URL: <https://dovidka.biz.ua/barvinok-chytaty-skachaty-natalya-zabila> (дата звернення: 12.02.2026).
7. Кириленко Н., Радченко К. Символонаповнення образу маку в поезії М. Вінграновського. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1 (40). С. 320–323.
8. Ковальчук М. Сучасна українська поезія і не тільки. URL: <https://poeziya-ukrainy.com.ua/category/rizni-avtori-prislane-nam/> (дата звернення: 08.02.2026).

9. Козак О. Українська поезія і проза. URL: <https://www.facebook.com/groups/255425469158429/posts/809470987087205/> (дата звернення: 05.02.2026).
10. Костенко Л. Ще назва є, а річки вже немає. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=13081> (дата звернення: 04.02.2026).
11. Криницька О. Вишитий рушник. URL: <https://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=623347> (дата звернення: 05.02.2026).
12. Ліщенко Г. Летять понад Вічність лелеки крізь наші тривоги й роки. *Біла хата*. URL: <https://bilahata.net/letyat-ponad-vichnist-leleky-kriz-nashi-trivoHy-j-roky/> (дата звернення: 12.01.2026).
13. Ліщук Л. Барвінок. URL: <https://maysterni.com/publication.php?id=47841> (дата звернення: 01.02.2026).
14. Непоп-Айдачич Л. В. Засоби символізації та стереотипізації у творенні мовних образів квітів у польській мові й культурі. *Актуальні питання сучасної лінгвістики* : тези доповідей Міжнар. наукової конфер. Київ : НаУКМА, 2021. С. 73–76. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/20618> (дата звернення: 01.02.2026).
15. Паламарчук І. Не йди. Плачуть янголи. URL: <https://mala.storinka.org/> (дата звернення: 02.02.2026).
16. Півторак Г. П. Українсько-польські етномовні взаємини давнього періоду. *Мовознавство*. 2020. № 1. С. 3–19.
17. Поклад Н. Наша хата. URL: https://mala.storinka.org (дата звернення: 01.02.2026).
18. Потопляк Г. Вірші, народжені війною. URL: <https://www.nove.in.ua/2022/09/21/virshi-narodzheni-viynoju-3/> (дата звернення: 10.02.2026).
19. Потопляк Г. Поезія війни. Мій Львів вдягається в зелене... URL: <https://college.tim.ua/war2022/> (дата звернення: 02.02.2026).
20. Проніна О. Червоні маки. URL: <https://www.stihi.in.ua/ua/avtor.php?author=50504&poem=396773> (дата звернення: 10.02.2026).
21. Радецька С., Балабух В. Природа символу та художній переклад: нарис проблематики. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 36 (Т. 3). С. 75–80.
22. Ромен Л. Арані : трилогія : Срібне коло Місяця : філософсько-лірична драма. Книга перша. Роменлети (тріолети). Суми : Мрія-1, 2019. 178 с. URL: <https://piliryurik.com/ukrainski-literatory/romen-liudmyla/> (дата звернення: 01.02.2026).
23. Смерчко А. А., Будз І. Ф., Кочмар Д. А. Дендросимволіка і її реалізація в польській і українській фразеосистемах. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 29 (Т. 2). С. 193–200.

24. Україна в етнокультурному вимірі століть. *Міфи і символіка в етнокультурі українців* : зб. наук. праць / Відпов. ред. П. М. Чернега. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 199 с.

25. Устінов В. Є. Ціннісні орієнтири поезії Б. Томенчука про війну (на прикладі збірки «Вишійте, мамо, бронезилет»). *Українські студії в європейському контексті* : зб. наук. праць. 2025. № 10. С. 66–72.

26. Хандожинська Ю. Вишиваю рушничок. URL: <https://kinderinfo.com.ua/virshi-pro-rushnyk-i-vyshyvanku/> (дата звернення: 01.02.2026).

27. Antoine W. Polski Portal Literacki. URL: <https://poezja.org/forum/utwor/185260-wierzby/> (дата звернення: 05.02.2026).

28. Arvensis V. Maki. URL: <https://www.twojewiersze.pl/pl/wiersz,bjFSNlk4LzZ6O VIzRTkqMyk2Kzk> (дата звернення: 08.02.2026).

29. Autor nieznan. Już Wielkanoc. Polskie wierzby. URL: <https://www.teacherania.pl/wp-content/uploads/2025/04/Juz-Wielkanoc-wiersz.pdf> (дата звернення: 12.02.2026); <https://poetyckie-zacisze.pl/polskie-wierzby-w194031.html> (дата звернення: 12.02.2026).

30. Baer M. Bocian biały jako okaz językowy, czyli polsko-chorwackie wędrówki lingwistyczne. *Adeptus*. 2021 (17). Article 2518. URL: <https://doi.org/10.11649/a.2518> (дата звернення: 04.02.2026).

31. Baltissen A. Barwinek. URL: <https://www.aleksandra.nl/Barwinek.htm> (дата звернення: 12.02.2026).

32. Dąbrowski M. Wierszyki dla dzieci. Orzeł. URL: <https://wierszykidladzieci.pl/dabrowski/orzel.php> (дата звернення: 04.02.2026).

33. Dębowska A., Sohub K. Wzornik tradycyjnych haftów i koronek ręcznika ludowego: haft krzyżykowy. Muzeum Podlaskie w Białymstoku. 2014. 38 s. URL: <https://pbc.biaman.pl/dlibra/publication/71213/edition/69217?language=en> (дата звернення: 14.02.2026).

34. Dobrowolski J. Symbolika wierzby jako drzewa życia i śmierci w Polsce w kontekście kultur Europy, Śródziemnomorza i Azji. *Konteksty: polska sztuka ludowa : antropologia kultury, etnografia, sztuka*. 2011. T. 65. Nr 2–3 (293–294). S. 259–274. URL: <https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-c478433b-4ba3-4c41-8d37-af820456b2b3> (дата звернення: 15.02.2026).

35. Eugmar. Czerwone maki. URL: <https://wiersze.annet.pl/w,26516> (дата звернення: 08.02.2026).

36. Góralczyk B. URL: https://www.twojewiersze.pl/pl/wiersz,ZzE_Nn0yazkxOWQ2NzlxNGo5TzA (дата звернення: 02.02.2026).

37. Graban W. Barwinek. URL: <http://www.beskid-niski.pl/index.php?pos=/lemkowie/kultura/poezja#barwinek> (дата звернення: 12.02.2026).

38. Kulczycka D. Bocian w kulturze dziecka. W. D. Waloszek (Red.). *Encyklopedia dzieciństwa*. 2015. URL: https://encyklopediadziecinstwa.pl/index.php/Bocian_w_kulturze_dziecka (дата звернення: 05.02.2026).

39. Kulesza G. Polski portal literacki. URL: https://poezja.org/forum/profile/26381-grzegorz_kulesza/content/ (дата звернення: 02.02.2026).

40. Łatyńska A. Bocian. Suchorzewska I. Bociany. URL: <https://webowadbr.wixsite.com/bociany/wiersze-z-r%C3%B3w%C5%B4nnych-stron> (дата звернення: 05.02.2026).

41. Masłowska E. Narodowe i transnarodowe aspekty ptasiej symboliki duszy w ujęciu etnolingwistycznym. *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury*. 2022. № 34. S. 181–200. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1122071> (дата звернення: 10.02.2026).

42. Milerska E. Haft na żywotku cieszyńskim. Czeski Cieszyn : PZKO 1985. 165 s.

43. Niewiadomska H. Bajczytanki Pani Hanki. Kaloryfer. URL: <https://www.bajczytanki.pl/wierszyki.html> (дата звернення: 14.02.2026).

44. Pietras T. Skąd wzięło się nasze Godło? URL : <https://warszathistoryka.edu.pl/heraldyka/orzel.pdf> (дата звернення: 14.02.2026).

45. Piłsiewicz Z. Ręcznik. URL : <https://pisarze.pl/2025/11/25/wiersze-zofii-pilasiewicz/> (дата звернення: 13.02.2026).

46. Polski Portal Literacki. Forum. URL : <https://poezja.org/forum/utwor/39017-w-%C5%B4yciu-s%C4%85-piekne-chwile/> (дата звернення: 13.02.2026).

47. Radzikowski Tomasz. URL: <https://www.facebook.com/groups/1889621664440861/posts/8978400478896242/> (дата звернення: 14.02.2026).

48. Ręcznik obrzędowy. Muzeum Etnograficzne w Krakowie. URL: [https://etnomuzeum.eu/kolekcjawkwarantannie/kolekcja/recznik-obrzעדowy](https://etnomuzeum.eu/kolekcjawkwarantannie/kolekcja/recznik-obrzედowy) (дата звернення: 14.02.2026).

49. Redmann J. W świetle słów. URL: <https://www.facebook.com/61555252557637/posts/%C5%9Bwi%C4%99to-matkimamo-tak-lubi%C5%82a%C5%9B-kwiaty-polne-maki-i-b%C5%82awatkinazbiera%> (дата звернення: 07.02.2026).

50. Tabasz G. Delikatny i pospolity jak mak. URL: <https://plus.dziennikpolski24.pl/grzegorz-tabasz-delikatny-i-pospolity-jak-mak/ar/c15-17699159> (дата звернення: 08.02.2026).

51. Waligórski Andrzej. URL: <https://waligorski.art/liryka.php?litera=w&nazwa=284> (дата звернення: 14.02.2026).

52. Z bocianem za pan brat – wiersze Podlaskich Poetów. URL: <https://podlaskisenior.pl/z-bocianem-za-pan-brat-wiersze-podlaskich-poetow/> (дата звернення: 04.02.2026).

References (translated & transliterated)

1. Annenkova, O. S. (2018). Suchasna polska poezia. Khrestomatia [Contemporary Polish Poetry. Reading Compendium] / uporiadnyk O. S. Annenkova. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

2. Vynohradska, N. Ya vam diakuiu, druzi [I thank you, friends]. Retrieved from <https://maysterni.com/publication.php?id=154688> (reference date: 04.02.2026) [in Ukrainian].
3. Hubernachuk, S. Virshi ukrainskoiu. Orel [Poems in Ukrainian. Eagle]. Retrieved from <https://virshi.org.ua/orel> (reference date: 03.02.2026) [in Ukrainian].
4. Denysiuk, V. (2022). Etnonimikon ukrainskoi ta polskoi poezii XVI–XVII st. [Ethnonymicon of Ukrainian and Polish poetry of the 16th–17th centuries]. *Ukrainska polonistyka – Ukrainian polonistics*, issue 20, pp. 18–33. Retrieved from <https://doi.org/10.35433/2220-4555.20.2022.fil-3> (reference date: 05.02.2026) [in Ukrainian].
5. Kotsura, V. P., Potapenko, O. I., Kuibida, V. V. (Ed.) (2015). Entsyklopedychnyi slovnyk symboliv kultury Ukrainy [Encyclopedic Dictionary of Cultural Symbols of Ukraine]. 5-e vyd. Korsun-Shevchenkivskyyi: FOP Havryshenko V. M. [in Ukrainian].
6. Zabala, N. Barvinok [Periwinkle]. Retrieved from <https://dovidka.biz.ua/barvinok-chytaty-skachaty-natalya-zabila> (reference date: 12.02.2026) [in Ukrainian].
7. Kyrylenko, N., & Radchenko, K. (2016). Symvolonapovnennia obrazu maku v poezii M. Vinhranovskoho [Symbolic filling of the image of the poppy in the poetry of M. Vinhranovsky]. *Molodyi vchenyi – Young scientists*, 12.1 (40), pp. 320–323 [in Ukrainian].
8. Kovalchuk, M. Suchasna ukrainska poeziia i ne tilky [Modern Ukrainian poetry and not only]. Retrieved from <https://poeziya-ukrainy.com.ua/category/rizni-avtoriprislane-nam/> (reference date: 08.02.2026) [in Ukrainian].
9. Kozak, O. Ukrainska poeziia i proza [Ukrainian poetry and prose]. Retrieved from <https://www.facebook.com/groups/255425469158429/posts/809470987087205/> (reference date: 05.02.2026) [in Ukrainian].
10. Kostenko, L. Shche nazva ye, a richky vzhe nemaie [There is still a name, but the river is no longer there]. Retrieved from <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=13081> (reference date: 04.02.2026) [in Ukrainian].
11. Krynytska, O. Vyshytyi rushnyk [Embroidered towel]. Retrieved from <https://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=623347> (reference date: 05.02.2026) [in Ukrainian].
12. Lishcheniuk, H. Letiat ponad Vichnist leleky kriz nashi tryvohy y roky. *Bilakhata*. [Storks fly over Eternity through our worries and years]. Retrieved from <https://bilahata.net/letyat-ponad-vichnist-leleky-kriz-nashi-tryvohy-j-roky/> [in Ukrainian].
13. Lishchuk, L. Barvinok [Periwinkle]. Retrieved from <https://maysterni.com/publication.php?id=47841> (reference date: 01.02.2026) [in Ukrainian].
14. Nepop-Aidachych, L. V. (2021). Zasoby symbolizatsii ta stereotypizatsii u tvorenni movnykh obraziv kvitiv u polskii movi y kulturi [Means of symbolization and stereotyping in the creation of linguistic images of flowers in the Polish language and culture]. *Aktualni pytannia suchasnoi linhvistyky: tezy dopovidei Mizhnarodnoi*

naukovoï konferentsii. Kyiv : NaUKMA, 73–76. Retrieved from <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/20618> (reference date: 01.02.2026) [in Ukrainian].

15. Palamarchuk, I. Ne ydy. Plachut yanholy [Don't go. Angels are crying]. Retrieved from <https://mala.storinka.org/> (reference date: 02.02.2026) [in Ukrainian].

16. Pivtorak, H. P. (2020). Ukrainsko-polski etnomovni vzaiemny davnoho periodu [Ukrainian-Polish ethnolinguistic relations of the ancient period]. *Movoznavstvo – Linguistics, 1*, pp. 3–19.

17. Poklad, N. Nasha khata [Our house]. Retrieved from [https://mala.storinka.org.](https://mala.storinka.org/) (reference date: 01.02.2026) [in Ukrainian].

18. Potopliak, H. Virshi, narodzheni viinoiu [Poems born of war]. Retrieved from <https://www.nove.in.ua/2022/09/21/virshi-narodzheni-viynoiu-3/> (reference date: 10.02.2026) [in Ukrainian].

19. Potopliak, H. Poeziia viiny. Mii Lviv vdiahaietsia v zelene... [Poetry of War. My Lviv is Dressed in Green]. Retrieved from <https://college.tim.ua/war2022/> (reference date: 02.02.2026) [in Ukrainian].

20. Pronina, O. Chervoni maky [Red poppies]. Retrieved from <https://www.stihi.in.ua/ua/avtor.php?author=50504&poem=396773> (reference date: 10.02.2026) [in Ukrainian].

21. Radetska, S., & Balabukh, V. (2021). Pryroda symvola ta khudozhnii pereklad: narys problematyky [The nature of the symbol and artistic translation]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues in the humanities*, issue 36 (Vol. 3), pp. 75–80 [in Ukrainian].

22. Romen, L. (2019). Arani : trylohiia : Sribne kolo Misiatsia : filosofsko-lirychna drama. Knyha persha. Romenlety (triolety) [Arani: trilogy: The Silver Circle of the Moon]. Sumy: Mriia-1, 178. Retrieved from <https://pilipyurik.com/ukrainski-literatory/romen-liudmyla/> (reference date: 01.02.2026) [in Ukrainian].

23. Smerchko, A. A., & Budz, I. F., Kochmar, D. A. (2023). Dendrosymbolika i yii realizatsiia v polskii i ukrainskii frazeosystemakh [Dendrosymbolism and its implementation in Polish and Ukrainian phraseological systems]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian Philological Studies*, issue 29 (Vol. 2), pp. 193–200 [in Ukrainian].

24. Cherneha, P. M. (Ed.). (2015). Ukraina v etnokulturnomu vymiri stolit. *Mify i symbolika v etnokulturi ukrainsiv* [Ukraine in the ethnocultural dimension of centuries] : zb. nauk. prats. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

25. Ustinov, V. Ye. (2025). Tsinnisni oriientyry poezii B. Tomenchuka pro viinu (na prykladi zbirky «Vyshyite, mamu, bronezhylet») [Value orientations of B. Tomenchuk's poetry about war (on the example of the collection «Embroider, Mom, a bulletproof vest»)]. In: *Ukrainski studii v yevropeiskomu konteksti – Ukrainian Studies in the European Context, 10*. (pp. 66–72) [in Ukrainian].

26. Khandozhynska, Yu. Vyshyvaiu rushnychok [I am embroidering a towel]. Retrieved from <https://kinderinfo.com.ua/virshi-pro-rushnyk-i-vyshyvanku/> (reference date: 01.02.2026) [in Ukrainian].

27. Antoine, W. Polski Portal Literacki. Retrieved from <https://poezja.org/forum/utwor/185260-wierzby/> (reference date: 05.02.2026) [in Polish].

28. Arvensis, V. Maki [Poppies]. Retrieved from <https://www.twojewiersze.pl/pl/wiersz, bjFSNlk4LzZ6OVizRTkqMyk2Kzk> (reference date: 08.02.2026) [in Polish].

29. Autor nieznan. Już Wielkanoc. Polskie wierzby [It's Easter already. Polish willows]. Retrieved from <https://www.teacherania.pl/wp-content/uploads/2025/04/Juz-Wielkanoc-wiersz.pdf>; <https://poetyckie-zacisze.pl/polskie-wierzby-w194031.html> (reference date: 12.02.2026) [in Polish].

30. Baer, M. (2021). Bocian biały jako okaz językowy, czyli polsko-chorwackie wędrówki lingwistyczne [The white stork as a linguistic specimen, or Polish-Croatian linguistic migrations]. *Adeptus – Adeptus* (17). Article 2518. Retrieved from <https://doi.org/10.11649/a.2518> (reference date: 04.02.2026) [in Polish].

31. Baltissen, A. Barwinek [Periwinkle]. Retrieved from <https://www.aleksandra.nl/Barwinek.htm> (reference date: 12.02.2026) [in Polish].

32. Dąbrowski, M. Wierszyki dla dzieci. Orzeł. [Poems for children. Eagle]. Retrieved from <https://wierszykidladzieci.pl/dabrowski/orzel.php> (reference date: 04.02.2026) [in Polish].

33. Dębowska, A., & Sołub, K. (2014). Wzornik tradycyjnych haftów i koronek ręcznika ludowego: haft krzyżykowy [Traditional folk towel embroidery and lace pattern: cross-stitch]. Muzeum Podlaskie w Białymstoku, 38. Retrieved from <https://pbc.biaman.pl/dlibra/publication/71213/edition/69217?language=en>. (reference date: 14.02.2026) [in Polish].

34. Dobrowolski, J. (2011). Symbolika wierzby jako drzewa życia i śmierci w Polsce w kontekście kultur Europy, Śródziemnomorza i Azji. [The symbolism of the willow as a tree of life and death in Poland in the context of the cultures of Europe, the Mediterranean and Asia]. In: *Konteksty: polska sztuka ludowa : antropologia kultury, etnografia, sztuka – Contexts: Polish folk art: cultural anthropology, ethnography, art*. Vol. 65. Nr 2–3 (293–294), 259–274. Retrieved from <https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-c478433b-4ba3-4c41-8d37-af820456b2b3>. (reference date: 15.02.2026) [in Polish].

35. Eugmar. Czerwone maki [Red poppies]. Retrieved from <https://wiersze.annet.pl/w, 26516>. (reference date: 08.02.2026) [in Polish].

36. Góralczyk, B. Retrieved from https://www.twojewiersze.pl/pl/wiersz, ZzE_Nn0yazkx OWQ2NzlxNGo5TzA (reference date: 02.02.2026) [in Polish].

37. Graban, W. Barwinek [Periwinkle]. Retrieved from <http://www.beskidniski.pl/index.php?pos=/lemkowie/kultura/poezja#barwinek> (reference date: 12.02.2026) [in Polish].

38. Kulczycka, D. (2015). Bocian w kulturze dziecka [The stork in children's culture]. / W. D. Waloszek (Red.). *Encyklopedia dzieciństwa*. Retrieved from https://encyklopediadziecinstwa.pl/index.php/Bocian_w_kulturze_dziecka. (reference date: 05.02.2026) [in Polish].
39. Kulesza, G. Polski portal literacki. Retrieved from https://poezja.org/forum/profile/26381-grzegorz_kulesza/content (reference date: 02.02.2026) [in Polish].
40. Łatyńska, A., Bocian [Stork]. Suchorzewska, I. Bociany [Storks]. Retrieved from <https://webowadbp.wixsite.com/bociany/wiersze-z-r%C3%B3C3%C5%BCnych-stron> (reference date: 05.02.2026) [in Polish].
41. Masłowska, E. (2022). Narodowe i transnarodowe aspekty ptasiej symboliki duszy w ujęciu etnolingwistycznym [National and transnational aspects of bird soul symbolism in an ethnolinguistic perspective]. *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury – Ethnolinguistics. Problems of Language and Culture*, 34, pp. 181–200. Retrieved from <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1122071> (reference date: 10.02.2026) [in Polish].
42. Milerska, E. (1985). Haft na żywotku cieszyńskim [Embroidery on the Cieszyn plant]. Czeski Cieszyn: PZKO [in Polish].
43. Niewiadomska, H. Bajczytanki Pani Hanki. Kaloryfer [Mrs. Hanka's Fairy Tale Readings. Radiator]. Retrieved from <https://www.bajczytanki.pl/wierszyki.html>. (reference date: 14.02.2026) [in Polish].
44. Pietras, T. Skąd wzięło się nasze Godło? [Where did our coat of arms come from?] Retrieved from <https://warsztathistoryka.edu.pl/heraldyka/orzel.pdf>. [in Polish].
45. Piłasiwicz, Z. Ręcznik [Towel]. Retrieved from <https://pisarze.pl/2025/11/25/wiersze-zofii-pilasiewicz/> (reference date: 13.02.2026) [in Polish].
46. Polski Portal Literacki. Forum. Retrieved from <https://poezja.org/forum/utwor/39017-w-%C5%BCyciu-s%C4%85-piekne-chwile/> (reference date: 13.02.2026) [in Polish].
47. Radzikowski, T. Retrieved from <https://www.facebook.com/groups/1889621664440861/posts/8978400478896242/> (reference date: 14.02.2026) [in Polish].
48. Ręcznik obrzędowy [Circumcise towel.]. Muzeum Etnograficzne w Krakowie. Retrieved from <https://etnomuzeum.eu/kolekcjawkwarantannie/kolekcja/recznik-obrzedowy> (reference date: 14.02.2026) [in Polish].
49. Redmann, J. W świetle słów [In the light of words]. Retrieved from <https://www.facebook.com/61555252557637/posts/%C5%9Bwi%C4%99tomatkimam-o-tak-lubi%C5%82a%C5%9B-kwiaty-polne-maki-i-b%C5%82awatkinazbiera%> (reference date: 07.02.2026) [in Polish].
50. Tabasz, G. Delikatny i pospolity jak mak. [Delicate and common as a poppy]. Retrieved from <https://plus.dziennikpolski24.pl/grzegorz-tabasz-delikatny-i-pospolity-jak-mak/ar/c15-17699159>. (reference date: 08.02.2026) [in Polish].

51. Waligorski, A. Retrieved from <https://waligorski.art/liryka.php?litera=w&nazwa=284>. (reference date: 14.02.2026) [in Polish].

52. Z bocianem za pan brat – wiersze Podlaskich Poetów. [On friendly terms with the stork – poems by Podlasie poets]. Retrieved from <https://podlaskisenior.pl/z-bocianem-za-pan-brat-wiersze-podlaskich-poetow/> (reference date: 04.02.2026) [in Polish].

Дата надходження статті: 20.02.2026 року.

Дата прийняття статті: 02.04.2026 року.

Опубліковано: 29.05.2026 року.

